

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Sancti Gregorii Papæ Primi Cognomento Magni Opera

In Tres Tomos Distributa. Ex quamplurimis MSS. Codicibus emendata ;
Additæ Sunt Quædam Notæ in Dialogos & Epistolas ejusdem S. Gregorii

Gregor <I., Papst>

Lutetia Parisiorum, 1675

Capvt Primvm.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-75090](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-75090)

LIBER SEXTVS.

CAPVT PRIMVM.

Cap. xv.
1. Regum

T dixit Samuel ad Saül: Memisit Dominus ungere te in regem super populum ejus Israël. Nunc ergo audi vocem Domini.

Hec dicit Dominus exercituum: Recensui quacumque fecit Amalech Israël, quo modo resistit ei in via, cum ascenderet de Aegypto. Nunc ergo vade, et percutite Amalech, et demolire universa ejus.

Superius Amalech luxuriæ vitium designare diximus, quæ velut lambit, dum voluptatem blandiendo suggerit. Profectus ergo conversationis ostenditur, eò quòd superius à Saül percussus asseritur; & nunc non simpliciter jubetur percuti, sed omnia ejus demoliri. Primum quidem hunc doctor percutit, quando per ejus verbum agitur, ut pudicitia in converforum cordibus & corporibus teneatur. Quasi enim percussa est libido, quando caro armis pudicitia qualitercumque subacta est, & perfecte subacta non est. Nam qui luxuriæ jam inquinamenta deserit, sed adhuc motus turpes ex se contra se insurgentes sentit, jam opus nefarium non exerceat, sed tamen abigere hoc à cogitatione non potest. Sæpe invitus, & incautus ad immundas cogitationes trahitur: sed ea, quæ negligendo intus cogitat, carnem fortis excitant, ut ad turpes motus voluptatis surgat. Quid ergo est, quòd percussus Amalech, iterum percuti, & demoliri præcipitur: nisi quia prædicator eos, quos ad pudicam vitam erudit, promovere debet ad perfectionem virtutis? Iterum ergo jubetur Amalech percuti: quia adhuc non bene interfectus vivit. Iterum Amalech percutitur, cum verbis doctoris illi etiam motus, qui carnem pulsant, eliduntur: cum ob hoc coronari subditos doctor docet, ut sic opus domare debeant, ut ad illecebrosos motus nequaquam surgat. Sed quia numquam sic caro restringitur, si mens ad immunda cogitando labitur, post percussionem, Amalech demoliri præcipitur. Percutitur ergo in corpore, demolitur in corde, dum caro dignè per abstinentiam teritur, & mens à cunctis immundis cogitationibus refranatur. Quo in loco priora etiam consideranda sunt, quæ ex persona Domini Samuel loquitur, dicens: [Recensui quacumque fecit Amalech Israël, quo modo resistit ei in via, cum ascenderet de Aegypto.] Quid est, quòd Amalechitarum opera recensentur, nisi quia luxuriæ inquinamenta Deo valde odibilia sunt? Unde beatus Paulus

1. Cor. 6. a
Apostolus dicit: *Omne peccatum extra corpus est: qui autem fornicatur, in corpus suum peccat.* Item dicit: *Fornicatores & adulteros judicabit Deus.* Hinc etiam acriter increpans, & à regno Dei eos segregans, ait: *Neque immundi regnum Dei possidebunt.* Cur luxuria recensetur, nisi quia iustitiæ Dei peccator projicitur, quando ad perpetranda ejus inquinamenta curvatur? Qui ergo recensetur, ut cadat, aliquando recensetur, ut pereat: aliquando recensetur, ut surgat. Et quia post tanta temporum spatia recensita, Amalech facta memorantur, utcumque nobis insinuat, quia tales aliquando post longa tempora respiciant. Ipsa autem ejus opera exprimentur, cum dicitur: [Quomodo resistit ei in via, cum ascenderet de Aegypto.] Israël, videns Deum dicitur. Qui quia de

A Aegypto perhibetur ascendere, noviter convertos insinuat, qui peccatorum tenebras, & ima deserunt, & ad lumen veritatis accedunt, & montem boni operis ascendunt. In via autem Amalech Israël resistit: quia libido ad perfectionis summam tendentibus arma voluptatis objicit, & corda quæ potest, gladio immunda suggestionis ferit. Et quia valde fortis, & violenta est pugna fornicationis, non quomodolibet obviasse Israël, sed resistisse perhibetur. Resistere quipem forti oppugnationi instare est. Hos nimirum resistentes Amalechitas videbat Israëlita ille ascendens, cum dicebat: *Vi-*

deo aliam legem in membris meis, repugnantem legi mentis meæ. Unde & ad auxiliatorem respiciens, ait: *Infelix ego, quis me liberabit de corpore mortis hujus? gratia Domini nostri Jesu Christi.* Resistere ergo Amalech dicitur: quia dum in carne sumus, libidinis fortia bella sustinemus. Sed quid de Aegypto ascendentibus resistere dicitur? Ecce qui ad tertij cæli se secreta sustulerat, resistentes motus carnis habebat. Merito igitur non solum novitios, sed etiam magna virtute præditos, Israël de Aegypto ascendens insinuat, Aegypti quidem nomine hujus mundi tenebræ designantur, Israël autem de Aegypto ascendit: quia electi omnes dum sanctè vivendo proficiunt, ad supernam patriam pertingere conantur. Et quia quamdiu in carne sunt, carnis legem legi mentis contrariam habent, sibi utique per validos motus Amalech resistentem vident. Hujus namque violentia passionis ostenditur, cum eadem, quæ recensentur, Amalech bella describuntur. Nam pugnante Israël, cum elevabat manus Moyses, vincebatur Amalech: & vincebat ille, cum iste manus deponeret. Quid est autem, quòd contra alios solis armis pugnabat Moyses; contra Amalech verò non solis armis, sed etiam virtute orationis? Quæ autem virtus & instantia supplicationis erat tunc necessaria, ubi si manus deponeret, Amalech victoriæ honorem daret? Sed profectò magnum certamen fornicationis ostenditur, quod tanta virtute, tanta difficultate superatur.

D Arma igitur exercitus, oratio intentissima necessaria est. Arma quidè necessaria sunt: quia qui contra fornicationem pugnare volunt, vincere nequeunt, si non ceteris virtutibus muniuntur. Exercitus, ut supra ostendimus, exempla Patrum & scripturarum præcepta sunt: quæ quidem quilibet etiam considerare debet, ac illis sic mentem occupare, ut lasciviæ inquinamenta non spectet. Sed exemplis atque doctrinis instructus, de se confidere nequaquam potest. Levet ergo manus suas, levet mentem, ut opere bono & devotione resplendeat, qui abscindere peccatè à se libidinis bellum tentat. Quid item est, quòd depositis manibus vincitur, nisi quia sæpe per audaciam pravi operis, ipsa etiam tollitur pulchritudo castitatis? Sæpe ex toto non tollitur, sed cum infirmantibus operibus infirmatur. Inter opera quidem, & labores spirituales, contra stimulos carnis fortes sumus: sed si quasi fessii, à solitæ conversationis rigore torpescimus, vel mollescimus; dum paulatim negligimus, aculei carnis insurgunt, qui quasi depositis Moyli manibus Israëllem vincunt. Ne ergo manus lassescant, Aaron & Hur lapidem supponant, & graves Moyli manus deponi nequaquam sinant. Aaron quidem, mons fortitudinis; Hur, ignis vocatur. Quando enim lassescimus, consideratis celestibus reboramur. Mons ergo fortitudinis

Rom. 7. c

2. Cor. 12

Exod. 17

Exod. 17

quid est, nisi altitudo supernæ contemplationis? Quæ profectò, quia in electo corde sine magna charitate non est, mons fortitudinis Moysei ad stare rectè perhibetur. Qui nimirum lapidem supponunt, & manus sustinent: quia qui summa cælorum præmia ardentè aspiciunt, fortitudinem magnam sumunt, & bene operari, & conditorem exorare non desinit. Quia ergo valida sunt, & omnino violenta bella carnis, ascendenti Israëlī Amalech restitisse aptè perhibetur. Regi igitur Propheta præcipit, dicens: [*Audi vocem Domini. Recensui quæcumque fecit Amalech Israëlī.*] Quid est, quod dicit: [*Audi vocem Domini.*] nisi quia castè vivere volentibus, contra fraudes fornicationis spiritus subtiliter vigilandum est? Quasi dicat: Considerare non desinas, quantis insidiis sibi subdere electos parat. Et idcirco non dixit: Recensui, quòd restitit Israëlī, sed: [*Audi vocem Domini. Recensui quomodo restitit Israëlī.*] Quasi dicat: Si modum insidiarum cognoscis, hostem superare facilius valebis. Meritò igitur subintulit, dicens: [*Nunc ergo vade. & percutit Amalech, & demolire universa ejus.*] Quasi dicat: Quia nosti quemadmodum ire debeas: [*Vade, & demolire universa ejus,*] & sic eum deleas, ut aliquid de eo ultra non vivat. Sed quis ita sibi subijcere carnem, quis umquam sibi restringere mentem potuit, quis sic manere in carne, ut de carne turpes motus nullos sustineret? Quis ita refrenare cogitationem potuit, ut ad eam immunditiarum obscuritas per cogitationem nulla perveniret? Sed si de carne non tollitur turpido motio, tamen turpitudinis robur enervatur, cum motus quidem simplex in carne est, sed in motu pruritus libidinis nullus est. Hic quidem motus Amalechita non est, quia menti non lambit, quam oblectare non poterit. Non potest tolli menti, quod aliquo modo immunda non videat; sed in mirabilem usum puritatis deducitur, ut immunda videns, nulla delectationis labe maculetur. Quisquis ergo sic præest carni, quisquis sic mentem regit, ideo præest, ideo regit: quia Amalech cuncta demoliri fortiter potuit. Sed jam quæ sunt ejus universa, subsequenter exponit, dicens:

Non parcas ei, & non concupisces ipsius aliquid, sed interfice à viro usque ad mulierem, & parvulum, & lactentem, & bovem, & asinum, et ovem, et camelum.

Quis est hic, qui parcat Amalech, nisi qui aut in cogitatione, aut in ore, aut in carne lascivix aliquid retinet? Nam plerique turpitudinis opera non exercent, sed linguam à turpi locutione non cohibent. Plerique per opus luxuriam vitant, per cogitationem non vitant. Quidam nihil turpe agunt, sed quod actu refugiunt, corde concupiscunt. Parcat ergo Amalech, qui blandimenta lascivix, aut in locutione, aut per intentionem, aut per cogitationem tenet. Dicit itaque: [*Non parcas ei,*] quia de tam nequissimo vitio nihil accendi debet in mente, nihil permitti ardere in opere. Dicit ergo: [*Non parcas ei,*] ut omnes libidinosi motus, omnes obscenæ locutiones proflus perimantur in corpore. Dicit ergo: [*Non concupisces ipsius aliquid,*] ut penitus eradiceatur à cogitatione. Quid enim est libido, nisi ignis? Et quid de carne, & mente exortæ virtutes, nisi paleæ? Quis etiam nesciat, quia si in paleis ignis negligenter extinguitur, ex parva scintilla, quæ remanet, omnes paleæ accenduntur? Qui ergo virtutum flores in mente non vult exurere, ita debet libidinis ignem extinguere, ut per tenuem scintillam numquam possit ardere. Carnalium etiam cogitationum stipulas auferat, ne dum is, qui extingui non potest, calor naturalis accenditur, viroses virtutum, qui per se accendi nequeunt, quasi per admixtas paleas ex-

rantur. Quid est ergo: [*Non parcas ei,* & non concupisces ipsius aliquid,] nisi quia luxuria omnis in carne perfectè domanda est, & à mente radicitus extirpanda? Potest etiam intelligi: [*Non parcas ei,* & non concupisces ex eo aliquid,] quia & viri, & mulieres, parvuli, & lactentes interfici præcipiuntur. Nam mulieres concupisci poterant, parvuli & lactentes ad misericordiam provocare. Qui ergo sunt viri interficiendi, quæ mulieres, qui parvuli, qui boves, quæ oves, qui cameli, qui asini, subtiliter considerandum est. Qui enim sunt Amalechitæ viri, nisi suadentes motus turpitudinis? Viri etenim sunt: quia violentè suggerunt, & corruptis mentibus semina pravitatis infundunt. Mulieres sunt mentis concupiscentiæ, quæ prædictis motibus ad fœtus impios subternuntur. Sed & parvuli, & lactentes qui sunt, nisi qui de Amalechitarum virorum & mulierum commixtione generantur? Nam si motus malæ suggestio, quasi adulter in mente recipitur, concupiscentia quasi meretrix impregnatur. Ipsa ergo concupiscentia, si nefarium effundere partum finitur, libidinum motus jam non solum mente, sed etiam in carne generatur. Qui dum nascuntur, parvuli sunt: quia adhuc carni violentiam movendo non inferunt. Lactentes verò sunt, cum tenui & negligenti cogitatione nutriuntur. Qui enim jam libera cogitatione motus turpes in carne reficit, non jam lac parvulis, sed cibum adultis impendit. Lac ergo parvulorum Amalechitarum tenuis est cogitatio immunditix: quia si motus turpis per cogitationem non pacitur, quasi negato sibi lacte, parvuli necantur. Quod profectò lac meretrix mater porrigit: quia dum ardor concupiscentiæ mentem prævenit, quasi ex pessima cordis ubertate agitur, ut peiores motuum soboles in carne nutriantur. Quid verò in bove, nisi consilium fraudulentum accipitur, quod exemplo veterum carnis voluptatem suggerit, qui inter carnis opera omnipotenti Deo placere? Nam quasi discretionis vomere scindere terram cernitur; sed si ex deliberatione suscipitur, jugo turpitudinis colla miseræ mentis illaqueat, quem per simulationem gestat. Ovis autem nomine innocentium vita signatur. Unde electi omnes redemptoris nostri voce oves nominantur, cum dicit: *Oves mea vocem meam audiunt.* Quæ est ergo ovis Amalech, nisi simulatio innocentix? Nam quidam dum & ipsam formam humani corporis, & proprietates sexus utriusque, dum in vitam libidinem membris considerant, quasi naturali bono se hoc posse uti licenter putant. Quasi ergo ovis Amalechita est, quando continentibus illud quasi bonum suggeritur, quod verè bonum non esse liquidò comprobatur. Quid etiam in camelo signatur? Sed camelus ruminat, & ungulam nequaquam findit. Quid ergo in camelo signatur, nisi cogitatio quædam luxuriæ, quæ quasi à ratione incipit, sed per discretionem non finitur? Nam dum cogitat, quasi intus camelus ruminat: sed dum quod cogitat, per veritatem non disponitur, ejus ungula dividi non videtur. Nonnulli etenim continentiam professi, dum à carnis concupiscentia superantur, in conjugali vita salvari posse confidunt. Quidam & dum Apostoli licentiam audiunt: *Vnusquisque suam uxorem habeat,* & unaquæque suum virum: sine discretionem personarum omnes in hoc præcepto concludit, & sacrorum ordinum viros conjugali copula uti posse fatentur. Hujusmodi enim sensus Amalechita camelus est: quia quasi ex ratione incipit, sed ad irrationabilem vitam trahit. Quid ergo asinus, nisi aperta nequitia fornicationis accipitur? Quosdam enim diabolus in apertum chaos fornicationis invehit, quibusdam per fraudes illudit. Asinus etiam aliena onera portare consuevit. Doctor verò gentium dum virum sui corporis potestatem non habere, sed mulierem docuit: item nec mulierem sui corporis habere

vere potestatem, sed virum: quid aliud, quam aliena onera eos portare iussit? Afini ergo nomine robur conjugalis copulae designatur: quia electi conjuges invicem onera sua fortiter portant, ne per carnis infirmitatem in fornicationis baratrum remissius corruant. Afinus ergo interficiendus est, sed Amalechita: quia copula conjugalis in honestate thalami roboranda est, sed à turpitudine interficienda. Debent quidem conjuges debitum sibi invicem reddere, sed turpiter convenire non debent. Afinus ergo Amalech interficitur, cum in bonis conjugibus charitas tenetur honestae copulae, sed omnis obsecnitas vitatur in turpi conjunctione. Omnia igitur Amalech demoliri jubentur: quia qui castè proponunt vivere, de blandimento carnis in se aliquid retinere non debent. In carne quidem esse debent, ut bonae per carnem agant: sed sic debent à carnis voluptate per mentis sublimitatem discedere, ut contumelias de carne non tolerant. Tales quidem eos esse volebat, quibus Apostolus loquebatur, dicens: *Vos autem in carne non estis, sed in spiritu.* Sed qui Amalech delere praecipitur, quibus adiutoribus ad hæc sufficiat attendamus. Nam sequitur:

Præcepit Saül populo, & recensuit eos quasi agnos.

Agnorum nomine solent viri magnæ prudentiæ designari. Unde per Joannem dicitur: *Vidi supra montem Sion agnum stantem, & cum eo centum quadraginta quatuor millia habentia nomen ejus, & nomen Patris ejus scriptum in frontibus suis.* Qui enim nomen agni assumplerant, agni dicebantur. Ipsos etiam exponens, ait: *Hi sunt, qui cum mulieribus non sunt conjugati, virgines enim sunt.* Quid est ergo, quod cum Amalech deleri praecipitur, quasi agni regis milites recensentur: nisi quia cum fornicationis spiritum delere prædicando volumus, perfectorum exempla producere debemus? Quotquot enim pudicitiae gloriâ insignes secularibus convertendis ostendimus, velut tot milites quasi agnos recensitos ad Amalech bella portamus. Possunt autem horum recensitorum nomine ipsi ministri divinae prædicationis intelligi. Quasi agni ergo sunt: quia per gloriam perfectæ pudicitiae jam illis virginibus cum Christo in regno gaudentibus, simulantur. Quibus profectò verbis ostenditur, quia qui prædicationis ministerium sumunt, præcipuo castitatis fulgore antè decorandi sunt: quia si per incontinentiam desunt, continentiales facere nequaquam possunt; & ad tanta lucis bonum provocare non prævalent, qui ejus radios in propriae conversationis fulgore non habent. Bene ergo dicitur: [*Recensuit eos quasi agnos:*] quia pudicos valde esse eos oportet, qui fornicationis effugare spiritum per accepti ordinis potestatem debent. Unde in Evangelio eis Dominus dicit: *Sint lumbi vestri præcincti, & lucerna ardent in manibus vestris:* ut verbum prædicationis subditi audiant, sed eos ad bonum castitatis, quod audiunt, exempla lucidissimæ conversationis trahant. Unde bene perfecto numero designantur, cum subditur:

Ducenta millia peditum, & decem millia virorum Iuda.

Peditum nomine electi figurantur, non cum alta prædicant, sed cum per bona exempla caelestis itineris rectitudinem aliis demonstrant. Pedites quidem gressibus currunt, quo producere arma volunt. Quid verò sunt exempla castitatis, nisi caelestium militum teris impressa vestigia? Nam ut vitia libidinum in lubricis feriant, ad cordium eorum tenebras, cum bonorum exemplorum luce fe-

stnant, & quasi gressu pervenientes, hostes perimunt: qui postquam per opera cognoscuntur, corda peccatorum ad pudicitiae bonum trahunt. Cum ergo per exempla castitatis in peccatorum cordibus tenebras immundiciarum destruunt, pedites rectè nominantur. Et quia non solum prætextu corporalis munditiæ splendidi sunt, sed etiam luce cordis, ducenta millia esse perhibentur. In centenario quippe, & millenario numero, omnis decalogi summa concluditur. Perfecti ergo viri in ducentis millibus continentur: quia per divinam gratiam tam corporis continentia, quam integritate mentis ad summam pudicitiae arcem pervenere. Tam enim in corpore, quam in mente habent perfectionem intentionis. Vel quia non remissè, aut negligentè Deo per pudicitiam serviunt, centenarium habent operis: & quia ei servire non desunt, habent millenarium multiplicationis. Sed fortes & assidui sunt ad continentiam corporis, perfecti & instantes ad circumspèctionem cordis perfectione virtutis. Talem quidem etiam viduam Apostolus esse præcipiens, ait: *Ut sit sancta carne, & spiritu.* Sancta quippe carne & spiritu est, si perfectione castitatis, qua fulget in corpore, fulgeat etiam in mente. Quod si viduae tales sunt, quales esse iussæ sunt virgines? De illis namque pluribus, sub unius descriptione dictum est: *Assuit regina à dextris tuis in vestitu deaurato.* In eodem quoque Psalmo laudatur eadem regina, cum dicitur: *Omnis gloria ejus filiae regis ab intus, in fimbriis aureis circumamicta varietatibus.* Quid est enim vestitus aureus, nisi decor, & honor corporis virginalis? Vestitus quidem dicitur; quia foris fulget in corpore: aureus autem, quia præcellit dignitate. Omnis autem metalli species auro inferior est. Sic nimirum omnis pudicitia alia, decori virgineo comparari non potest. Quid est ergo quod dicitur: [*Omnis gloria filiae regum ab intus:*] si foris esse gloria vestitus aurei prædicatur? Si enim foris est aliqua magna aurei vestitus gloria, intus omnis gloria videri non potest. Quid est ergo, quod omnis gloria intus esse perhibetur, nisi quia & illa, quæ foris est, gloria, cum aliis innumeris intus esse cognoscitur? Aurea enim virginitas non est, si foris est, & intus non est. Quia ergo intus, & foris est, quia eadem splendet in corpore, eadem fulget in mente: omnis gloria filiae regum intus esse sentiri convenienter potest. Omnis gloria intus est: quia foris sola, intus sola non est. Quia enim multæ sunt virtutum claritates in mente virginis, sic virgineus splendor asseritur, ut intus omnis gloria prædicetur. Hoc nimirum est, quod subsequitur: [*In fimbriis aureis circumamicta varietatibus.*] Fimbriæ enim aureæ sunt claritates à mente nunquam deficientes, fimbriæ quidem finales vestimenti partes sunt. Quæ ideo in sponsa Christi decore laudantur: quia nulla est virtutum gloria, si lucere ante vitæ consummationem desistat. Regina ergo amor dicitur, in vestitu aureo virginitas prædicatur. Sed omnis gloria intus, & in fimbriis aureis, & varietate circumamicta asseritur: ut innumeris virtutibus adjuncta integritas, usque in finem deduci sentiat. Bene itaque, contra Amalech ducenta peditum millia recensentur: quia illi ad debellandos imundos spiritus idonei sunt per exempla castitatis, qui eam tenere didicerunt & in luce operis, & in splendore circumspèctionis. Quia item eruditi, ac perfecti sunt verbo Dei, decem millium virorum Iuda numero demonstratur. Viri etenim sunt fortitudine, Iuda autem prædicatione. Iuda etenim, confitens interpretatur. Sed denario numero designatur: quia perfectionem doctrinæ per gratiam Spiritus sancti consecuti sunt. Unde & Moyse decem legibus præcepta tribuuntur, quæ Dei digito scripta sunt. Quid est enim digitus Dei, nisi Spiritus sanctus? Qui cum legem scripsit, hanc utique in decem præceptis edidit: quia etiam in ea carnale aliquid foris protulit,

S. EGO
II M
Im. 3

intus hanc spiritualis intelligentie perfectionem si-
gnavit. Decem millia igitur virorum Juda contra
Amalech producenda sunt, ut fornicationis spiritus
apri viribus superetur. Lambit quippe suggestione:
quia* levia, & blanda consulit; sed res, quas lamben-
do consulit, per cogitationum phantalias ostendit.
Ergo ut mens obscœna sibi à demonibus offensa,
non videat: electorum exempla revelanda sunt. Et
ut eam suggestionibus turpibus immundus spiritus
delinire non possit, lingua prædicatorum debet per
pudicitia laudem tangi. Lingat hanc prædicator, ut
malignus spiritus lingere nequaquam possit. Et hanc
verbis oblectet; ne cui celestia defunt, hanc diabolus
per suggestionum oblectamenta dilaniet. Contra
duplex ergo bellum cordis, quia duplex est ne-
cessarium bonum auxilij, bene contra Amalech &
pedites, & viri Juda parari perhibentur. Si quis au-
tem alios per pedites, alios per viros Juda vult in-
telligi, sensus apertè veritatis pater: quia summi
doctores habent, qui docere nesciunt prædicatione,
prodesse autem valeant opere. Sed jam recensiti ad
tanta prælia audiamus, qua arte subsequenter di-
micent. Sequitur.

*Cumque venisset Saül usque ad civitatem
Amalech, tetendit insidias ad torrentem.*

Quis hic torrens est, nisi ille, de quo per Psalmi-
stam dicitur: *De torrente in via bibit*. Torrens quippe
decursum nostræ mortalitatis designat. Saül ergo
in torrente insidias tendit, quando prædicator Eccle-
siæ æternis præmiis considerationem nostræ morta-
litate inferit. Ut enim lubricas animas quasi per
fraudem capiat, modò celestia loqui inchoat, sed
repente ad exponendam æternarum pœnarum acer-
bitatem convertitur, ut securæ in carnis delectatione
mentes terreantur. Quasi enim per fraudem educit,
per insidias percutit, dum læta loquens, ad audien-
dum provocat, & mortis tristitia inferit, ut audiant
lubrici quod expavescant. Saül ergo ad Amalech ci-
vitatem venit, cum doctor munita per illicitum a-
morem corda peccatorum dulcedine æternæ jucun-
ditatis attrahit. Sed insidias ei in torrente abscondit:
quia mortis considerationem inducit; ut quasi ex in-
sidiiis erumpentem contra se militem peccator vi-
deat; & dum se velociter moriturum considerat, mor-
tam peccati tendere ultra pertimescat. Sequitur:

*Dixit Saül Cyneo: Discede ab Amalech, ne
forte involvam te cum eo. Tu enim fecisti
misericordiam cum omnibus filiis Israël,
cum ascenderent de Aegypto.*

Quis est Cyneus, qui cum Amalech habitare co-
gnoscitur, qui & discedere cogitur, ne cum eo pari-
ter involvatur? Sed fortasse hic ille est, de quo dicit
Apostolus: *Vxori vir debitum reddat, similiter &
uxor viro*. Cui etiam nomen convenit: quia Cyneus,
possidens dicitur. Qui profectò conjugati, quia con-
jugio obligati sunt, relinquere omnia non cogun-
tur. Quid est ergo, quòd Cyneo dicitur: [*Discede ab
Amalech*.] nisi quia his verbis in conjugibus omnis
obscœnitatis turpitudine damnatur? Cum Amalech
quidem conjuncti sunt, qui meretricio more jungun-
tur. Quos discedere ab Amalech doctor præcipit,
cum ad honestatem conjugalem eos revocate con-
tendit. Quasi dicat: Si continere ab invicem non
potestis, honorabile connubium vobis sit, & thorus
immaculatus. Ab Amalech itaque discedere, est con-
juges seipsis uti, non ad turpitudinem meretriciæ ob-
scœnitatis, sed ad temperantiam honestatis, & ad
fructum propaginis. Unde & idem Doctor egregius
de vidua, quæ juxta ejus consilium sic permanere non
potest, dicit: *Quòd si se non continet, nubat tantum
in Domino*. Non in Amalech, sed in Domino; ut qua

à nuptiis abstinere non prævalet, obscœnos gestus in
fœdere nuptiarum vitet. Cui etiam comminatur, di-
cens: [*Ne involvam te cum eo*.] Involvi peccatoribus,
est æternâ pœnâ damnari. Unde & de nequam
servo in Evangelio Dominus dicit: *Ligatis pedibus,
& manibus, projicite in tenebras exteriores*. Modò
ergo prædicatores auditores reprobos non invol-
vunt: quia etsi verbum contemnunt, redire tamen ad
pœnitentiam donec vivunt, cum volunt, possunt. In-
stanter ergo conjugibus conjugalis honestas impe-
randa est: quia valida mulctatione dicitur: [*Abite,
recedite absque læsione. Discede ab Amalech, ne invol-
vam te cum eo*.] Absque læsione quidem nunc, non
tunc receditur: quia qui per omnia turpibus simulan-
tur, eorum læsionis expertes non erunt. Qui etiam
fecisse cum filiis Israël de Aegypto ascendentibus mi-
sericordiam dicitur: quia infirmi sanctæ Ecclesiæ filij,
dum perpetuæ continentiæ bonum servare nequeunt,
conjugij miseratione suscipiuntur. Ab Aegypto qui-
dem ascendunt: quia luxuria & fornicationis tene-
bras deserunt. Et misericordiam à Cyneo suscipiunt,
quia conjugij indulgentiam promerentur. Unde &
doctor gentium dicit: *Hoc dico secundum indulgen-
tiam, non secundum imperium*. Et quia sancta Eccle-
sia electis subditis bona, quæ loquendo exhibet, per-
suadet, sequitur:

Et recessit Cyneus de medio Amalech.

De medio quidem Amalech discedit conjunx, de
parte non potest: quia etsi gestus vitat turpitudinis,
vitare non potest affectum voluptatis. Ignem quippe
temperare per honestatem conjuges possunt. De
medio igitur Amalech exeunt: quia etsi carnalibus
desideriis omnino carere nequeunt, ipsum tamen
carnis impetum, sub præcepto honestatis vinculo
moderantur. Sequitur:

*Percussitque Saül Amalech ab Evilat, donec
veniret Sur, quæ est è regione Aegypti.*

Evilat, parturiens, interpretatur, Sur, angustia,
Aegyptus, tenebræ. Concupiscentia autem peccatum
parit. Meritò igitur parturientis nomine concupis-
centia designatur. Propheta etiam impenitentis cor-
dis angustias incurere metuens, obsecrat, dicens:
*Ne absorbeat me profundum, neque urgeat super me
puteus os suum*. Doctor ergo ab Evilat usque Sur
Amalech percutit, cum in auditorum suorum cor-
dibus vitia conceptæ delectationis comprimit, & si-
nem deliberationis Sur etiam percutit; cum eas men-
tes videtur ad pudicitia amorem trahere, quæ in lu-
xuriæ fœtore proposuerant vitam finire. In angustia
enim sunt, qui capti jam male consuetudinis laqueo
constringuntur. Et notandum, quia Sur è regione
Aegypti esse ostenditur: quia qui in luxuria vitam fi-
nire deliberat, modò in interioribus tenebris claud-
ditur, à quibus ad exteriores perducatur. Sed etiam
liber iste claudatur, ut ad consequentis considera-
tionem per silentium veniamus.

CAPUT II.

REX Saül, qui principia bona habuit, sed in bo-
nis, quæ cœperat, nequaquam perseveravit, per
sacræ historie textum ostenditur, ut in eo imitanda,
& cavenda videamus. Sic nimirum & malè cultas
segetes carpimus, quæ ad messonem spinis admixtæ
conferunt. Bene quidem eas legere novit, qui sic
curat spicas carpere, ut spinas studeat evitare. Sic
dù horti cura negligitur, cum olere, quod reficit, nas-
citur vicia quæ pungit. Quasi enim malè cultos agros
ingredi cautè discipulos præcipiebat Dominus, cum
dicebat: *Super cathedram Moysi sederunt principes, &
Pharisæi, Quaecumque dixerim vobis, facite; quæ au-
tem faciunt, facere nolite*. Quasi dicat: Quia mixta